

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Datum

Betreft Particulier gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Geachte voorzitter,

In mijn brief van 25 oktober 2019 (Kamerstuk 27 858, nr. 488) heb ik de laatste stand van zaken besproken van het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ik heb toegezegd u na afronding van de eindevaluatie van de Green Deal "Verantwoord particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen" te informeren over de mogelijkheden en de noodzaak van een verbod op dat particulier gebruik. Parallel aan de uitvoering van de maatregelen uit de Green Deal, zou ik een wetsvoorstel in procedure brengen, waarin een bevoegdheid wordt gecreëerd om maatregelen te kunnen stellen aan het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

In deze brief doe ik deze toezeggingen gestand.

Eerst zal ik de historische context schetsen. Vervolgens ga ik in op de resultaten van de eindevaluatie, mijn inzet voor de komende jaren en de effecten daarvan voor het wetsvoorstel.

De afgelopen maanden hebben zich nog enkele relevante ontwikkelingen voorgedaan over het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw en de beschikbaarheid van desinfectiemiddelen ten tijde van de coronacrisis. Ik ga in deze brief in op de resultaten van twee onderzoeken, naar de effecten van het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw voor het oppervlaktewater en naar de uitvoering van de Green Deal 'Gebruik gewasbeschermingsmiddelen op sportvelden'. De brief sluit ik af met een update over de beschikbaarheid van desinfectiemiddelen.

Historische context

De motie Ouwehand/Schouw van 4 maart 2014 (Kamerstuk 27858, nr. 240) verzocht de regering om een verbod, voor de verkoop van onkruidbestrijdingsmiddelen op basis van de werkzame stof glyfosaat aan particulieren. In haar reactie stemde de staatssecretaris in met het doel van de motie, namelijk de minimalisering van de blootstelling van burgers en van het oppervlaktewater door gewasbeschermingsmiddelen. Als concrete beleidsdoelstelling werd geformuleerd: een vermindering met ten minste 50% van de verkoop van glyfosaathoudende onkruidbestrijdingsmiddelen aan particulieren

per..... Indien dat percentage niet zou worden gehaald, zou een wettelijk gebruiksverbod worden overwogen (Kamerstuk 27858, nr. 307).

Een gebruiksverbod voor particulieren was op dat moment niet mogelijk. De Raad van State concludeerde in zijn advies over een wetsvoorstel namelijk dat daarvoor een wettelijke grondslag ontbrak. Mijn ambtsvoorganger kondigde daarom een twee-sporenaanpak aan. De uitvoering van reeds op gang gebrachte niet-wettelijke maatregelen, zoals de Green Deal Verantwoord particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en een voorlichtingscampagne door Milieu Centraal, zou worden voortgezet, geïntensiveerd en geëvalueerd. Daarnaast zou de al eerder bedoelde wettelijke bevoegdheid worden voorbereid (Kamerstuk 27858, 370).

De Green Deal, afgesloten in februari 2017, heeft een hoofdrol gespeeld in de uitvoering van deze niet-wettelijke maatregelen. Strekking was vooral de consument via gerichte voorlichting in de winkel en door aanpassing van het assortiment, aan te zetten tot het in praktijk brengen van geïntegreerde gewasbescherming. Dat wil zeggen: beginnen met preventie, vervolgens niet-chemische methoden en als laatste redmiddel (zorgvuldig) gebruik van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen. Ter ondersteuning van deze aanpak is winkelpersoneel gestimuleerd om speciale opleidingen te volgen en hebben producenten verpakkingen verkleind om de kans op overdosering te voorkomen.

Evaluatie en inzet komende jaren

Een concreet voorstel voor een verbod heb ik afhankelijk gesteld van de resultaten van de eindevaluatie van de Green Deal (Kamerstuk 27858, nr. 448). De Green Deal voorzag in uitvoering van maatregelen vanaf 2017 en in de start van een eindevaluatie in het najaar van 2019.

De evaluatie toont aan dat de particuliere verkoop van onkruidbestrijdingsmiddelen op basis van de werkzame stof glyfosaat zeer aanzienlijk is gedaald. In de periode voorafgaande aan uitvoering van de Green Deal, werd 26.486 kilogram glyfosaat (gemiddelde verkoop over drie jaar) verkocht en in 2019 was dat gedaald tot 7.502 kilogram¹. Met een reductie van meer dan 70% is de eerdergenoemde doelstelling (halvering verkoop) ruimschoots gehaald. Een gebruiksverbod is daarom niet noodzakelijk om dat doel te bereiken.

De daling van de particuliere verkoop van glyfosaathoudende onkruidbestrijdingsmiddelen is ten minste gedeeltelijk toe te schrijven aan de deelnemers aan de Green Deal. Ik waardeer dan ook hun inzet op de verduurzaming van het beheer van tuinen.

Ik ben met hen van mening dat de behaalde resultaten in de toekomst niet alleen moeten worden behouden, maar dat ook moet worden ingezet op verdere verduurzaming van de bestrijding van ziekten, plagen en onkruiden in de tuin. Het einddoel 'geen vermijdbaar gebruik' van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren is namelijk nog niet bereikt. De verkoop van glyfosaathoudende middelen is wel gedaald, maar de verkoop van middelen met andere werkzame stoffen is ~~daarentegen~~ toegenomen. Het is ongewenst dat ook de verkoop van voor onkruidbestrijding niet-toegelaten producten zoals chloor of schoonmaakazijn, fors is gestegen. Aan het gebruik van laatstgenoemde

¹ Tabel 4.1 van RIVM-briefrapport 2020-0071; Particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (2020)

producten zijn eveneens risico's verbonden (bijlage bij Kamerstuk 27858, nr. 503)².

Verduurzaming vergt een gedragsverandering. Om de gedragsverandering te bereiken is een gebruiksverbod niet het meest geschikte instrument. Een minder ingrijpende maatregel is voorlichting en communicatie door winkelpersoneel op het moment van aankoop, met een minder vrijblijvend karakter dan nu nog het geval is. Op dit moment moet een klant worden geïnformeerd over aspecten zoals risico's van gebruik voor gezondheid en milieu en over alternatieven met minder risico's. Ik zal met de branche-organisaties nagaan of die voorschriften aanscherping of concretisering behoeven en heb gedragsdeskundigen advies gevraagd over de meest geschikte aanpak om het consumentengedrag te beïnvloeden. Indien hieruit andere ideeën dan voorlichting in winkels voortkomen, kunnen die aanvullend worden uitgevoerd.

De bevindingen uit een recent onderzoek, dat aantoonde dat voor de bestrijding van de meeste ziekten, plagen en onkruiden praktisch toepasbare 'niet-chemische' alternatieven beschikbaar zijn, zullen daarbij worden betrokken³.

Verder wil ik aansluiten bij initiatieven die branche-organisaties hebben ontwikkeld. Het concept 'De Levende Tuin' van Tuinbranche Nederland is een campagne die biodiversiteit in tuinen en openbare ruimtes stimuleert en een beheer met oog voor bijen, vlinders, vogels en water. De 'Ambitie gewasbescherming particulier gebruik 2020-2024' die de branche-organisaties, retail, leveranciers en de stichting Natuur en Milieu hebben opgesteld, sluit voor het onderwerp 'gewasbescherming' aan bij de principes van een geïntegreerde gewasbescherming en benoemt concrete acties om het aanbod in tuinwinkels te verduurzamen.

Stand van zaken wetsvoorstel

Omdat het gestelde doel is bereikt, zal ik u geen voorstel met een concreet verbod op het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voorleggen. Het wetsvoorstel met daarin onder meer de bevoegdheid om maatregelen aan dat gebruik te stellen, zal ik op korte termijn voor advies aan de Raad van State voorleggen. Van de nieuwe bevoegdheid kan gebruik worden gemaakt indien het nodig is de gedragsverandering bij particulieren met wettelijke voorschriften te ondersteunen of als zich relevante nieuwe wetenschappelijke inzichten voordoen.

Effecten verbod professioneel gebruik

Het onafhankelijk adviesbureau Royal HaskoningDHV heeft in 2018 de effectiviteit van het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw onderzocht. Het onderzoek spitte zich toe op de ontwikkelingen in concentraties, normoverschrijdingen en vrachten van glyfosaat, omdat die werkzame stof in de groep onkruidbestrijdingsmiddelen de meeste normoverschrijdingen in oppervlaktewater veroorzaakt. Hoofdconclusie van de analyse was dat op de drinkwaterinnamepunten een afname in glyfosaatconcentraties en normoverschrijdingen in vergelijking met andere groepen meetpunten aantoonbaar is (brief van 16 april 2019; Kamerstuk 27858, nr. 448).

---

² RIVM Briefrapport 2019-0198; De risico's van azijn bij de bestrijding van onkruid en groene aanslag door particulieren (2019)

³ CLM-publicatienummer 1027; Beschikbare chemievrije en chemische methoden en technieken voor tuinonderhoud door particulieren (september 2020)

Nader onderzoek om te bepalen of deze positieve trend zich zou voortzetten, ~~maken~~ ~~maakt~~ aannemelijk dat het verbod op professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw inderdaad tot een afname leidt in concentraties voor glyfosaat op de drinkwaterinnamepunten. Ik concludeer dan ook dat het onderzoek, op basis van meetgegevens gedurende de periode april 2016 (inwerkingtreding gebruiksverbod) tot en met juni 2019, laat zien dat het verbod een geschikte maatregel is, dat zijn vruchten afwerpt. De kwaliteit van het oppervlaktewater dat voor de drinkwaterbereiding wordt gebruikt, is verbeterd.

Het onderzoeksrapport "Addendum bij Effecten van het gebruiksverbod gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw op oppervlaktewater" heb ik als bijlage bij deze brief gevoegd.

Evaluatie Green Deal sportvelden

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

Stand van zaken desinfectiemiddelen

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

⁴ RIVM Memo 10 juli 2020; Green Deal gewasbeschermingsmiddelen sportvelden: Monitoring gebruiksgegevens van gewasbeschermingsmiddelen op golfterreinen en overige sportvelden (2015-2018); <https://www.rivm.nl/documenten/green-deal-gewasbeschermingsmiddelen-sportvelden>

Buiten reikwijdte verzoek

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

S. van Veldhoven - Van der Meer